

LAUSUNTO
10.9.2008

Vakuutusvalvontavirasto
PL 449
00101 HELSINKI

Viite: Vakuutusvalvontaviraston lausuntopyyntö Dnro 1/002/2008

Yleistä

Oheiseen on kerätty kommentteja ja havaintoja 22.8.2008 päivätystä VVV:n määräys- ja ohjekokoelman kappaleesta 6: "Kirjanpito, tilinpäätös, konsernitilinpäätös ja toimintakertomus kappaleesta"

6.2.1.

kappaleessa (8) ensimmäinen viittaus (6.5.4) pitäisi olla 6.5.3

6.2.2. Korvauskulut, tasoitusmäärän ja yhteistakuumäärän muutos

kappale (12) tulisi poistaa, koska lakia on muutettu siten, ettei ko. lääkinnällistä kuntoutusta siinä enää tunneta

kappaleen (14) viimeisessä lauseessa viitataan lakisääteisiin maksuihin- ei liene enää relevanttia koska lakisääteisiä maksuja ei ole enää omana tuloslaskelmaeränä.

Kappaleen 6.2.2 järjestystä on muutettu ja kappaleeseen on tullut uusia kohtia, jotka eivät mitään ilmeisemmin koske työeläkevakuutusyhtiöitä.

6.2.4. Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut

Valuuttakurssierot

(20)velkojen ja muiden sitoumusten muuttamisesta Suomen rahaksi.

Kommentti: Suomen rahan voisi vaihtaa ...muuttamisesta euromääräiseksi.

6.4.2. Liikemenojen veloittaminen toiselta kirjanpitovelvolliselta

(2) Siirrettävien menojen jakosäännöt ja suoritemyynnin yksikköhinnat on vahvistettava vuosittain etukäteen. Siirrettävien menojen jakosäännöt ja suoritemyynnin yksikköhinnat ja niiden perusteet tulee aina dokumentoida vuosittain”

Kommentti: Voisiko lauseet yhdistää ” Siirrettävien menojen jakosäännöt ja suoritemyynnin yksikköhinnat on vahvistettava vuosittain etukäteen ja niiden perusteet tulee aina dokumentoida vuosittain.”

6.4.3 Suunnitelman mukaiset poistot

Oman liiketoiminnan käytössä olevat tilat

(10) Oman liiketoiminnan käytössä olevan kiinteistön käyttökulut poistoinen kohdistetaan liikemenoihin. Suoraan omistettua ja yhtiömuotoista kiinteistöä kohdellaan samalla tavalla.

Kommentti:

Esityksen mukaan vakuutusyhtiön käytössä olevien tilojen omistusmuoto ja valitut laskentaperiaatteet vaikuttaisivat olennaisesti liikemenoihin kohdistettavien poistojen määrään, mikä asettaa työeläkeyhtiöt eriarvoiseen asemaan, sen mukaan miten omistavat kiinteistönsä.

Käytännössä yhtiöitä ei voida edes velvoittaa poistojen osalta samanlaiseen kohteluun. Suoraan omistettavien kiinteistöjen osalta poistokäytäntö perustuisi vakuutusyhtiön poistosuunnitelmaan, mutta keskinäisellä kiinteistöyhtiöllä ei ole kirjanpitolainsäädännön mukaan velvollisuutta tehdä poistoja suunnitelman mukaan. Määräys- ja ohjekokoelman tavoite ”..erimuotoisia kiinteistöjä kohdellaan samalla tavalla” ei siis toteudu.

IFRS näkökulmaa haettaessa on tässä yhteydessä huomioitava, että keskinäinen kiinteistöyhtiö on kansainvälisessä käytännössä yhtiöoikeudelliselta muodoltaan poikkeava. Omistusmuotona keskinäinen kiinteistöyhtiö mahdollistaa toimintavaihtoehtoja, joilla voi säädellä liikekuluihin kirjattavien poistojen määrää. Kiinteistöyhtiön pääomarakenne vaikuttaa suoraan emoyhtiönä toimivan vakuutusyhtiön kuluihin mm. rahoitusvastikkeen muodossa.

Ehdotettu muutos merkitsisi merkittävän erilaisia vaikutuksia työeläkeyhtiöiden liikekuluylijäämiin sen mukaan miten oma kiinteistö omistetaan. Oman kiinteistön omistaminen suoraan pienentäisi hoitoylijäämää merkittävästi. Lisäksi oman kiinteistön kulut eivät jakaannu hoitomaksutulojen suhteessa, kun kyseessä on kiinteän kustannuksen luontoinen liikekululisäys. Vakuutusmaksun hoitokustannusosa on juuri saatu korjattua tasapuoliseksi kaikille työeläkeyhtiöille.

Kaiken edellä mainitun perusteella esitämme, että ehdotusta poistojen kohdistamista liikekuluihin ei toteutettaisi, vaan määräys ja ohjekokoelma säilyisivät tältä osin nykyisessä muodossa.

Oman liiketoiminnan käytössä olevat tilat kappaleesta on poistettu lause: Kiinteistöjen omia ylläpitokuluja ei sisällytetä näihin kuluihin.

Kommentti: Onko lause jätetty tarkoituksella pois?

Suunnitelman mukaiset poistot alle on sisällytetty otsikot "Toimintokohtaiset liikemenot" ja poistot sekä "Oman liiketoiminnan käytössä olevat tilat". Nämä asiat eivät ole loogisen otsikon alla.

kappaleessa (10) määrätään: "Suoraan omistettua ja yhtiömuotoista kiinteistöä kohdellaan samalla tavalla." Käytännössä vakuutusyhtiön ei ole mahdollista kirjanpitosäännöksiin täydellisesti määrätä kiinteistöyhtiön (vaikka ko.vakuutusyhtiö sen omistaa) tilinpäätösperiaatetta, ts. vastikkeen määrää. Tästä seuraa, että yhtiömuodossa omistetun tilan käyttökustannukset voivat sisältönsä poiketa suoran omistuksen kiinteistön kuluista.

Suunnitelman mukaiset poistot alle lisätty kohta, jonka mukaan oman liiketoiminnan käytössä olevan kiinteistön käyttökulut poistoinen kohdistetaan liikekuluihin. Poistot kohdistetaan hoitokuluihin riippumatta onko kyseessä kiinteistö vai kiinteistöyhtiö.

6.4.4 Liikemenojen ja poistojen kohdistaminen tuloslaskelman eriin

4. Liikekuluihin – hallintokuluihin - hallinnosta aiheutuvat kulut

Kappale: Lakisääteisiin maksuihin

Kommentti: Selkeyden vuoksi voisi laittaa numeroidut kohdat omina riveinään ja ryhmitellä asioita omiksi kappaleikseen. Yleisesti lyhenteitä toivottaisi käytettävän mahdollisimman vähän, esim. VV olisi hyvä kirjata kuten ennen Vakuutusvalvontavirasto.

kohdan 6.4.4 alkuun on lisätty kappale (1) aiheuttamisperiaatteesta, joka sinällään hyvä. Edelleen tekstistä jää puuttumaan se tärkeä ja hyväksytty tavoite, että hallinnosta aiheutuvia kuluja voisi kohdistaa varsinaisille toiminnoille, jos yhtiö pystyy aiheuttamisperiaatteen tältä osin luotettavasti osoittamaan. Alakohtaan "4. Liikekuluihin -hallintokuluihin-hallinnosta aiheutuvat kulut" pitäisi lisätä esimerkiksi seuraava maininta: siltä osin kuin seuraavassa mainittuja hallintokuluja (=määräyksessä tällä hetkellä oleva luettelo) ei ole kohdistettu aiheuttamisperiaatteella varsinaisille toiminnoille, esitetään ne Liikekulut - hallintokulut - toiminnon alla.

Ensimmäiseen lauseeseen on lisätty "aiheuttamisperiaatetta noudattaen tai erilaisia jakosääntöjä apuna käyttäen". Tämä selventänee asiaa. Avoimeksi jää kuitenkin voiko kaikki hallinnon kulut kohdistaa muille toiminnoille.

6.5.1 Hankintamenoon perustuva arvostaminen

Kohdassa 8 puhutaan sijoituksen hankintameno muuttamisesta Suomen rahaksi

Kommentti: Voitaisiin puhua muuttamisesta euromääräiseksi

6.5.4 Suojaaminen ja suojauslaskenta

Yleinen kommentti kohdasta: Otsikoiden juokseva numerointi selkiyttäisi mitkä määräykset koskevat käypään arvoon arvostusta ja mitkä hankintamenoon arvostusta.

Suojaaminen

(2) Jos suojaaminen ei täytä suojaamisen kriteereitä, suojaaminen on lopetettava ko ajankohdasta lukien.

Kommentti: Voimassa olevassa MOK:ssa sanotaan seuraavasti: "Jos suojaus ei täytä suojauksen kriteereitä, suojauslaskentaa ei saa soveltaa ja jo aloitettua suojauslaskentaa on lakettava soveltamasta." Tällöin positio saa olla auki, vaikkakaan siihen ei enää sovelleta suojauslaskentaa. Sen sijaan suojaamisen lopettaminen viittaa siihen, että positio on suljettava kyseisestä ajankohdasta lukien. Mitä muutoksella halutaan tarkoittaa ?

MOK:iin lisätty kohta: *(3) Suojauslaskenta on laskentaa, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen suojattavan erän ja suojausinstrumentin tuloslaskelmavaikutukset kirjanpidossa ja siten pienentää tuloksen volatilitteettia. Nettopositiosuojaukseen ei voida soveltaa suojauslaskentaa. Suojauslaskennassa suojaustoimenpide tulee määrittää suojaavaksi koko suojausinstrumentin voimassaoloajalle. Suojauslaskentaa voi soveltaa, mikäli arvostaa sijoitukset taseessa käypään arvoon.*

Kommentti: Emmekö saisi soveltaa suojauslaskentaa, koska emme arvosta sijoituksia taseessa käypään arvoon ? Työeläkeyhtiöillä on arvostuserot taseen ulkopuolella.

Suojaaminen ja suojauslaskenta kappaleeseen on tehty muutama hyvä tarkennus. Esimerkkinä seuraava: "Suojauslaskenta on laskentaa, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen suojattavan erän ja suojausinstrumentin tuloslaskelmavaikutukset kirjanpidossa ja siten pienentää tuloksen volatilitteettia".

6.6 Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Kohdassa (2) puhutaan ulkomaan rahanmääräisten erien muuttamisesta Suomen rahaksi
Kommentti: Voitaisiin puhua muuttamisesta euromääräiseksi

6.6.2 Muut Sijoitukset

Muiden kuin kiinteistösijoitusten käypä arvo määritellään uuden 8. kohdan mukaan seuraavasti: " Mikäli sijoituskohteen käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, käypänä arvona voidaan pitää jäljellä olevaa hankintamenoa/jaksotettua hankintamenoa". Asiahan ei ole uusi, mutta hyvä että se tulee tässä selkeästi esiin.

6.6.3 Erityismääritykset

Kohdassa (6) puhutaan käyvän arvon muuttamisesta Suomen rahaksi
Kommentti: Voitaisiin puhua muuttamisesta euromääräiseksi

6.10.9 Liikekulut

Kappaleen 6.10.9. Liikekulut alakommentit on kohdistettu nyt niin, että voisi kuvitella niiden selkeämmin liittyvän myös eläkevakuutuksiin, toisaalta alakommentit eivät suoranaisesti viittaa mihinkään.

6.10.10 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset....

Työeläkevakuutusyhtiöt

(2) Tuloslaskelman liitetiedoissa annetaan lisätietoa tuloslaskelmaan merkityistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutoksista, aikaisempia tilikausia koskevien virheiden korjauksista ja vastuovelkaa koskevista arvion muutoksista, laatimisperiaatteiden muutoksista (esim. laskuperusteiden muutokset) sekä virheiden korjauksista.

Kommentti: Voimassa olevassa MOK:ssa sanotaan "olennaisista tilinpäätöksen merkityistä". Olennaisuus on pudotettu pois. Tulkitaanko tämä, että kaikki muutokset informoidaan liitetiedoista niiden vaikutuksesta riippumatta? Onko loppu " laatimisperiaatteiden muutoksista (esim. laskuperusteiden muutokset) sekä virheiden korjauksista" turhaa toistoa. Mitä muutoksella halutaan aikaansaada ?

6.10.20 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Kohta: Muina vastuusitoumuksina vakuutusyhtiö esittää esim:....

Kommentti: Kuluksi kirjaamattomat pääomalainan korot ovat yhdistyneet verovelvollisuusryhmän alv-velka vastuu kohtaan.

6.10.23 Lähipiirilainat

Kappaleessa 6.10.23 Lähipiirilainan yhteismäärä on 20 000 e, kun vanhassa MOK:ssa vastaava luku oli 200 000 e. Mistähän tässä muutoksessa on kyse?

6.10.25 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot

Työeläkeyhtiön toimintapääomasta säädetään laissa 524/2008, jonka 5 luvun 16 §:ssä viitataan VYL:in (521/2008) 11 luvun 2-5 pykäliin. . Viittauksen mukaan työeläkeyhtiön toimintapääomasta ei tarvitse vähentää johdannaisten enimmäistappiota. MOK määräyksessä 6.10.25 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot alaviitteessä 8 mainitaan, että toimintapääoman muihin eriin luetaan VYL 11 luvun 5 §:n mukaiset omistukset ja enimmäistappio. Lain ja Mokin välillä on ilmeinen ristiriita.

6.10.26 Tunnusluvut

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle.

Muutettu: Sitoutunutta pääomaa laskettaessa kaupoissa syntyneet merkittävät maksuaikoihin liittyvät kauppahintasaamiset ja -velat oikaistaan suoriteperusteisesta kassaperusteiseksi.

Kommentti: Miten määritellään merkittävä? Aiemmin määräys koski vain kiinteistökauppoja. Joillakin eläkelaitoksilla pääomamarkkinainstrumenttien kassavirrat tulevat suoraan arvopaperijärjestelmästä, ja tapahtumat kirjataan suoriteperusteisesti. Mikä hyöty muutoksella saavutettaisiin, koska kuitenkin sijoitusjakauma käyvin arvo on suoriteperusteisesti.

Tunnusluvut, sivulla 72 todetaan, että Sijoituksiin ei oteta mukaan sijoituksiin liittyviä kauppahintasaamisia ja-velkoja. Samoin Rahat ja pankkisaamiset jäävät sijoitusjakauman ulkopuolelle. Nämä tulisi sisällyttää sijoitusjakaumaan ns. lyhyen rahan sijoituksiin- jota edustaa virallisessa jakaumassa Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset. Näin sijoitusjakauma antaa joka hetkellä paremman kuvan sijoitusten määrästä.

Ehdotus ja perustelut lisäykseksi kohdan 6.10.26 Tunnusluvut/Hoitokustannustulos-analyysi, alaviitteeseen:

- TyEL 2008 laskuperusteiden mukaan (sivu 32) "saamatta jääneistä maksuista aiheutuvat tappiot perustekorkoineen mukaan lukien perimiskulut sekä lain ja muiden perusteiden edellyttämät mahdolliset muut kulut ja varaukset" katetaan maksutappio-osilla. Tällä hetkellä VVV:n kirjanpitoluokkeet eivät tunne asiaa.

- ehdotus: Tunnuslukuosion Hoitokustannustulos-analyysissä olevaan alaviitteeseen tehdään lisäys, josta käy ilmi, että liikekuluja on voitu kattaa myös maksutappio-osalla. Ts. alaviite kuuluisi esim.: "Ilman sijoitustoiminnan ja työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluja, vakuutusmaksun maksutappio-osalla katettuja perintäkuluja ja lakisääteisiä maksuja".

Kappaleessa 6.10.26 Tunnusluvut selvennetään, että tunnusluvun nimeä ei saa käyttää, mikäli tunnusluvun laskennasta poiketaan tästä määräyksestä. Lisäksi määrätään, että tunnuslukujen laskentaperiaatteita noudatetaan myös silloin, kun ilmoitetaan tunnuslukuja muulloinkin kuin tilinpäätöksessä, osavuosisraportissa tai VVV:lle toimitettavassa tunnuslukuraportissa.

6.10.27 Riskit ja riskienhallinta

Kappaleeseen 6.10.27 Riskit ja riskienhallinta on tullut uusi käsite: muut riskit. Edellyttäneen entistä laajempaa riski-informaatiota.

6.12.1.1 Johdannais sopimukset

Kohdassa 3) väärä viittaus.

Kommentti: Viitataan kohtaan 6.5.3 alakohta 13, pitäisi olla 6.5.4 alakohta 13.

Kohdassa 52 puhutaan valuuttamääräisten sopimusten muuttamisesta Suomen rahaksi

Kommentti: Voitaisiin puhua muuttamisesta euromääräiseksi

Tuloslaskelma- ja tase-erät

Kohta (46)

Aikaisemmin kaikki tuotot ja kulut kirjattu muiden sijoitusten tuottoihin ja kuluihin. Nyt johdannaissopimuksen erääntyessä tuotot ja kulut kirjattaisiin myyntivoittoihin ja tappioihin ja arvostukset arvonalennuksiin/-palautuksiin. Muista tuotoista/kuluista ei ole mainintaa.

Muutos on mielestämme oikean suuntainen. Ehdotus kappaleen loppuun lisättäväksi tekstiksi:

"Muut kuin edellä mainitut ei-suojaaviin johdannaissopimukseen liittyvät tuotot ja kulut kirjataan samaan tuloslaskelmaerään kuin vastaavien suojaavien instrumenttien tai käteissijoitusten tuotot ja kulut (esim. korkotuotot ja -kulut korkotuottoihin/-kuluihin)."

Kohta (47)

- "termiinisopimukset, käsittely tilinpäätöksessä" -kohdassa (35) muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyissä sopimuksissa ei määrätä kirjaamaan piste-eroa erikseen. Kohtaan (47) tulos&tase-eristä kerrottaessa lisätty teksti "sekä suojaavien että ei-suojaavien". Ei vastaa kohtaa (35), vrt. suojaavat, kohta (34). Ohjeistuksen selkeyttämiseksi ei-suojaavien termiinisopimusten tilinpäätöskäsittelyä koskevat ohjeistukset tulisi kaikilta osin sisällyttää kohtaan 34, eikä tuoda niitä koskevia asioita vasta kohtaan (47).

Voimaantulosta: Muut kirjanpitomääräysten muutokset paitsi suoraan VYL:stä tulevat muutokset pitäisi tulla voimaan vasta ensi vuoden alusta.

Vapaaehtoinen soveltaminen tältä vuodelta tulee olla mahdollista.

Kappaleeseen 6.12.1.1 Johdannaissopimukset on tullut tarkennus: "(4) Mikäli johdannaissopimukset käsitellään kirjanpidossa ei-suojaavina, vaikka ne olisi tehty (operatiivisesti) suojaamistarkoituksessa, ne käsitellään kirjanpidossa silloin samalla tavalla kuin ei-suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset. Uusi kappale varmasti tervetullut tarkennus, mutta oletettavasti ei vaikuta toimintatapaan.

Lisäksi samaisessa kappaleessa määritellään mitä positiolla tarkoitetaan: "Positiolla tarkoitetaan yhdestä tai useammasta omaisuuserästä, johdannaissopimuksesta tai niiden yhdistelmästä muodostuvaa ryhmää (tase-asema). Positio voi koostua myös yksinomaan johdannaisista."

Kohdassa 34 tarkennetaan, että termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta. Käytännössä tämä kaikesti tarkoittaa sitä, että valuuttatermiinien korkojaksotusta ei välttämättä tarvitse tehdä. Toisaalta: mikä on olennaista.

Kohta 44 on muuttunut niin, että nyt siinä puhutaan suojaamistarkoituksessa tehdyistä johdannaissopimuksista kun aikaisemmin puhuttiin pelkästään johdannaisista. Lause kuuluu uudessa MOK -luonnoksessa seuraavasti. "Arvostettaessa suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset tilinpäätöksessä kirjataan realisoitumaton arvotustulos alla olevan omaisuuden arvostusta vastaavalla tavalla arvonalennuksiin tai niiden palautuksiin.

Muita huomioita

Sivulla 71 Sijoitustoiminnan tuoton laskennasta sanotaan, että tuotto sitoutuneelle pääomalle voidaan laskea muulla tavalla (kuin MWR), jos sen antama tulos ei tarkkuudeltaan olennaisesti poikkea edellä mainitulla menetelmällä saadusta tuloksesta. Tämä kohta ei sinänsä ole uusi, mutta voisiko tämä tarkoittaa, että halutessaan työeläkeyhtiö voisi raportoida tuottonsa myös TWR:nä. Toisaalta alalla sovittu, että julkistettavissa tiedoissa perustana on MWR.

Niin ikään sivulla 71 Sijoitustoiminnan tuoton laskennassa sanotaan, että sitoutunutta pääomaa laskettaessa kaupoissa (ennen MOK:ssa oli kiinteistökaupoissa) syntyneet merkittävät maksuaikoihin liittyvät kauppahintasaamiset ja -velat oikaistaan suoriteperusteesta kassaperusteen mukaisesti (kaupat kirjattu tapahtumapäivän mukaan). Onko tarpeen luoda lisää eroja kirjanpidon ja tunnuslukujen välille? Tilinpäätöksessähän on noudatettava suoriteperustetta.

Työeläkevakuuttajat TELA

Esa Swanljung